POLITISK KRONIK

UDLANDET

Oktober 1965

1. – Fra Djarkarta meldes, at et kupforsøg, udgået fra en bevægelse, der kalder sig »Bevægelsen af 30. september« og ledet af oberst Untung, chefen for præsident Sukarnos livgarde, er afværget ved modaktion af loyale tropper under forsvarsminister, general Nasution. Ifølge oberst Untung var formålet at komme et komplot mod Sukarno af generaler i samarbejde med det amerikanske efterretningsvæsen (CIA) i forkøbet. Fra anden side hævdes, at det drejer sig om et kommunistisk forsøg på at tilrive sig magten. – 3. Sukarno meddeler i radioen, at han har situationen under kontrol. I de flg. dage finder der kommunist-fjendtlige demonstrationer sted, og kommunistiske funktionærer arresteres. – 11. Oberst Untung arresteres. – 18. Pekingregeringen beklager sig i en note over, at den indonesiske regering ikke har skredet ind mod de løgne og bagvaskelser af Kina, der er udspredt siden 1/10. – 25. Forsvarsminister Nasution kræver det kommunistiske parti forbudt og udrensning af alle kupdeltagerne af de væbnede styrker. – 27. Præsident Sukarno udtaler på en konference med lederne af de politiske partier med undtagelse af kommunisterne, at enhver, der var ansvarlig for »episoden« 30/9, skal straffes, men advarer samtidig mod en højrekurs.

2. – Den øverste sovjet har godkendt en lov, der betegner tilbagevenden til central ledelse af industrien gennem 28 nye ministerier, som overtager de funktioner, der er blevet udøvet af de regionale økonomiske råd, en af fhv. ministerpræsident Khrushchevs nyskabelser. Sovjetregeringen består herefter at ministerpræsidenten, første-viceministerpræsidenter, viceministerpræsidenter, 47 ministre og 15 kommissionsformænd samt ministerpræsidenterne i de 15 unionsrepublikker. Dmtri Poljanski udnævnes til første viceministerpræsident, og Nikolai Baibakov bliver viceministerpræsident og formand for statens planlægningskommission (gosplan). Endvidere bliver det kommunistiske partis generalsekretær, Leonid Brezhnev medlem af den øverste sovjets præsidium.

Den forenede arabiske Republiks premierminister, Ali Sabry, træder tilbage og udnævnes til vicepræsident og generalsekretær i den arabiske socialistiske union, landets eneste lovlige parti. Zakaria Mohieddin danner ny regering. Mahmoud Fawzi fortsætter som udenrigsminister.

3. – Ved guvernørvalget i 11 af Brasiliens 22 stater sejrer oppositionens kandidater i 8. – Fhv. præsident Juscelino Kubitschek vender tilbage fra Europa, hvor han har opholdt sig siden omvæltningen i 1964 (se 2/4 1964). – 27. Præsident Humberto Castelo Branco får ret til at suspendere parlamentets møder og til at erklære parlamentsmedlemmers mandat for ugyldigt. De politiske partier opløses. Sidste termin for næste præsidentvalg fastsættes til 3/10 1966, og præsidenten skal ikke som hidtil vælges af folket, men af parlamentet.

Ministerpræsident Castro meddeler, at hans tidligere industriminister Ernesto Guevara forlod Cuba i april for at drive revolutionær virksomhed andetsteds.

4. – Pave Paul VI har i New York en samtale med præsident Johnson og taler i FN's generalforsamling.

5. – Pakistan afbryder de diplomatiske forbindelser med Malaysia med den begrundelse, at Malaysias repræsentant i FN's sikkerhedsråd har indtaget en fjendtlig holdning over for Pakistan.

8. – Det norske storting (se 15/9) konstituerer sig med højremanden Bernt Ingvaldsen som ny førstepræsident efter Nils Langhelle, arbeiderpartiet, der bliver vicepræsident; Nils Hönsvald (a.) bliver præsident for odelstinget og venstres gruppeformand Bent Röiseland præsident for lagtinget. Röiseland bliver også formand for udenrigs- og konstitutionskomiteen og de 4 ikke-socialistiske partiers hovedordfører i stortinget. – 12. En ikke-socialistisk regering med Per Borten, senterpartiet, som statsminister overtager regeringsmagten. Ministeriet består af 6 repræsentanter for højre og 3 for hvert af mellempartierne venstre, senterpartiet og kristelig folkeparti. Ministrene er: John Lyng (h.) udenrigsminister, Ole Myrvoll (v.) finansminister, Helge Seip (v.) kommunal- og arbejdsminister, Kåre Willoch (h.) handelsminister, Kjell Bondevik (kr. f.) kirke- og undervisningsminister, Dagfinn Vårvik (sp.) løn- og prisminister, Egil Aarvik (kr. f.) socialminister, Håkon Kyllingmark (h.) samfærdselsminister, Bjarne Lyngstad (v.) landbrugsminister, Ragnhild Elisabeth Schweigaard Selmer (h.) justitsminister, Elsa Skjerven (kr. f.) familie- og forbrugerminister, Otto Grieg Tidemand (h.) forsvarsminister, Sverre Walter Rostoft (h.) industriminister, Oddmund Myklebust (sp.) fiskeriminister.

Forhandlinger i London mellem Rhodesias premierminister Ian Smith og premierminister Harold Wilson og andre medlemmer af den britiske regering om Rhodesias politiske fremtid ender uden resultat. – 12. FNs generalforsamling vedtager med 107 stemmer mod 2 (Portugal og Sydafrika) en opfordring til Storbritannien om med alle til rådighed stående midler at forhindre, at Rhodesia ensidig erklærer sig uafhængigt. Storbritannien deltager ikke i afstemningen. – 21.–26. Den 3. konference af stats- og regeringschefer i Organisationen for afrikansk Enhed finder sted i Accra. I en resolution om Rhodesiaspørgsmålet opfordres Storbritannien til om nødvendigt at overtage regeringsmagten i Rhodesia for at forhindre en ensidig uafhængighedserklæring. OAE bebuder magtanvendelse i tilfælde af en sådan erklæring. – 25.–30. Premierminister Wilson og Commonwealth-minister Arthur Bottomley forhandler i Salisbury med den rhodesiske regering. Wilson træffer også førerne for de afrikanske nationalister, der fastholder fuld ligeberettigelse for den afrikanske befolkning før en uafhængighedserklæring.

10. – Valget i Tyrkiet resulterer i en sejr for retfærdighedspartiet (almindeligt betragtet som en fortsættelse af Menderes' demokratiske parti), der under ledelsen af Suleyman Demirel har klart flertal blandt vælgerne og besætter 240 (1961: 138) af nationalforsamlingens 450 pladser. Det republikanske folkeparti får 134 (173) mandater. Det nationale parti får 31 og De republikanske bønders nationale parti 11 mandater. Desuden besætter partiet Det nye Tyrkiet 19 (65) pladser og Det tyrkiske arbejderparti 15 (0) pladser. – 22. Ved det nye parlaments sammentræden indgiver koalitionsregeringen under Urgüplü (se 13/2) sin afskedsbegæring. – 27. Suleyman Demirel danner ny regering, bestående af medlemmer af retfærdighedspartiet.

13. – Congos præsident Joseph Kasavubu afskediger ministerpræsident Moise Tshombe og overdrager til Evariste Kimba at danne ny regering. Dette sker 18/10.

14. – Kong Mohammed Zahir af Afghanistan overdrager den hidtidige ministerpræsident Mohammed Yusuf at danne parlamentarisk regering. Dette sker 25/10,

men 29/10 træder Yusuf tilbage af helbredsgrunde.

17. – Ved en ekstraordinær kongres beslutter det finske agrarforbund med stor majoritet at tage navneforandring til centerpartiet.

19. – Den nye tyske forbundsdag træder sammen og konstituerer sig med Eugen Gerstenmaier, CDU, som præsident (genvalg). – 20. Forbundsdagen vælger Ludwig Erhard til forbundskansler med 272 stemmer mod 200. – 26. Forbundskansler Erhard danner koalitionsregering af CDU/CSU og FDP, nemlig 13 CDU, 5 CSU og 4 FDP. Flertallet af ministrene var også ministre i Erhards foregående regering og beklædte de samme poster. Gerhard Schröder fortsætter som udenrigsminister og FDP-føreren Erich Mende som minister for altyske spørgsmål og forbundskanslerens stedfortræder.

Formanden for den folkerepublikanske bevægelse (MRP) Jean Lecanuet melder sig som kandidat ved det franske præsidentvalg 5/12 og nedlægger samtidig formandsposten. – 24. På det radikale partis kongres vælges René Billéres til formand efter Maurice Faure, hvis valgperiode er udløbet. Kongressen anbefaler ved præsidentvalget at stemme på ventrepartiernes kandidat François Mitterrand.

25. – Den indiske og den pakistanske regering hjemkalder deres højkommissær i henholdsvis Pakistan og Indien. – 30. Premierminister Lal Bahadur Shastri frakender FNs sikkerhedsråd retten til at blande sig i Kashmirs indre anliggender.

26. – Frankrig og Nigeria enes om at genoprette de diplomatiske forbindelser, der blev afbrudt i januar 1961 på grund af de franske kernevåbenforsøg i Sahara.

November 1965

1. – Sir John Coulson efterfølger Frank F. Figgures som EFTA's generalsekretær.

2. – Ved valget i Israel får parlamentet (Knesset) flg. sammensætning: Mapai og Ahdut Avoda i valgalliance 45 (ved opløsningen af Knesset 41) mandater, de liberale i alliance med Herut 26 (27), det nationalreligiøse parti 11 (12), Rafi (fhv. ministerpræsident Ben Gurions liste) 10 (8), Mapam 8 (9), uafhængige liberale (udskilt fra de liberale efter alliancen med Herut) 5 (7). Agudat Israel 4 (4), kommunister 4 (3 tilhørende det pro-kinesiske nye kommunistiske parti, 1 det pro-russiske israelske kommunistiske parti) (5), arabiske lister (i forbund med Mapai) 4 (4), Poalei Agudat Israel (Agudat Israels arbejderfløj) 2 (2), Haolam Hazeh 1 (–), andre 0 (1). Koalitionspartierne i Eshkols regering råder efter valget over 62 af Knessets 120 mandater.

Den 2. afro-asiatiske konference udsættes på ubestemt tid (se 15/6).

I Afghanistan danner Mohammed Hashim Maiwandwal regering (se 14/10).

4. – Præsident Charles de Gaulle meddeler, at han er kandidat ved præsidentvalget 5/12 (se 19/10) og opfordrer det franske folk til at stemme på sig; ellers vil der opstå kaos.

Pekinggregeringen protesterer mod kinafjendtlige demonstrationer i Indonesien, og 12/11 protesterer udenrigsminister Subandrio mod indonesienfjendtlig propagandakampagne i Kina. – 15. Det indonesiske parlament vedtager et forslag, der kræver forbud mod det kommunistiske parti og de med dette forbundne organisationer.

5. – FNs generalforsamling opfordrer Storbritannien til med alle midler, incl.

militære, at forhindre, at Rhodesia erklærer sig uafhængig. – 11. Premierminister Ian Smith proklamerer Rhodesias uafhængighed, idet han erklærer, at Rhodesia vil forblive loyal mod den britiske krone. Guvernør Sir Humphrey Gibbs erklærer i dronningens navn regeringen for afsat. Regeringen proklamerer en forfatningsændring, hvorefter guvernøren afløses af en generalguvernør, udnævnt af dronningen og godkendt af regeringen; sker udnævnelsen ikke inden 14 dage, udnævner regeringen selv en regent. Premierminister Harold Wilson betegner i underhuset uafhængighedserklæringen som en oprørshandling mod kronen, og den britiske regering indleder omfattende økonomiske sanktioner. Premierminister Verwoerd erklærer, at Sydafrika vil opretholde normale forbindelser med Rhodesia. – 12. FNs sikkerhedsråd behandler efter anmodning af den britiske regering Rhodesiaspørgsmålet. Udenrigsminister Michael Stewart opfordrer alle stater til diplomatisk og økonomisk boycot af Rhodesia. Med 10 stemmer (Frankrig undlader at stemme) fordømmer sikkerhedsrådet det hvide mindretals uafhængighedserklæring og opfordrer alle stater til ikke at anerkende Rhodesias ulovlige myndigheder og at unddrage det enhver støtte. Frankrig begrunder sin stilling med, at oprøret er et indre britisk anliggende, men er i øvrigt af samme opfattelse som de andre medlemmer af sikkerhedsrådet. – 17. I sikkerhedsrådet erklærer udenrigsminister Stewart, at situationen i Rhodesia ikke er en trussel mod freden, som retfærdiggør militær intervention. De indbudte repræsentanter for afrikanske stater kræver anvendelse af militærmagt over for Rhodesia. – Præsident Kenneth Kaunda, Zambia, anmoder den britiske regering om at sende tropper til beskyttelse af Karibadæmningen ved grænsen mellem Zambia og Rhodesia; hvis anmodningen ikke imødekommes, vil Zambia bede andre lande om hjælp. – I Rhodesia udnævnes vicepremierminister Clifford Dupont til fg. guvernør. – 20. Sikkerhedsrådet vedtager med 10 stemmer (Frankrig undlader at stemme) en resolution, der opfordrer Storbritannien til at gøre en ende på oprøret i Rhodesia og sikre Rhodesias indbyggere selvbestemmelsesret. Alle stater opfordres på ny til ikke at optage diplomatiske forbindelser med det illegale regime i Rhodesia. – 25. Udenrigsminister Nogueira oplyser, at Portugal ikke vil deltage i økonomiske sanktioner mod Rhodesia.

6. – Det hvide Hus meddeler, at en amerikansk-cubansk overenskomst om ordningen af cubaneres udrejse til USA er trådt i kraft.

7. – Ved valget i Portugal besættes samtlige 130 pladser i den rådgivende nationalforsamling af medlemmer af ministerpræsident Salazars nationale union. Forinden valget har oppositionens 40 kandidater trukket sig tilbage. Valgdeltagelsen opgives til 74,1 pct.

Præsident Félix Houphouet-Boigny, Elfenbenskysten, genvælges uden modkandidat for en ny 5 års periode.

8. – Ved valget i Canada – det femte i løbet af 8 år – lykkes det ikke den liberale regering under Lester B. Pearson at opnå flertal i underhuset. De liberale får 131 mandater af i alt 265 mod hidtil 129, de progressive konservative under J. Diefenbaker 97 (96), Det nye demokratiske Parti under T. C. Douglas 21 (18), Robert Thompsons Social Credit 5 (9) og det særlige Social Credit parti (Créditistes) i Quebec under Raul Canuette 9 (13). Endvidere vælges 2 (hidtil 0) uafhængige. – 11. Finansminister Walter Gordon, der var formand for det liberale partis valgkampagne, indgiver sin afskedsbegæring, fordi han havde tilrådet premierminister Pearson at udskrive valg.

9. – En lov om afskaffelse af dødsstraffen i England træder i kraft.

10. – Fhv. præsident Kubitschek (se 3/10) forlader på ny Brasilien af frygt for at blive arresteret.

14. – Parlamentet i Congo (Léopoldville) vedtager et mistillidsvotum til Evariste Kimbas regering. – 15. Præsident Kasavubu anmoder Kimba om at prøve at danne ny regering. – 25. Chefen for hæren, general Joseph Mobutu, afsætter præsident Kasavubu og overtager selv præsidentembedet. Kommandoen over hæren overtages af generalmajor Louis Bobozo, og til ministerpræsident udnævnes oberst Léonard Mulamba, der får til at opgave at danne en regering repræsenterende alle regioner i Congo. – 28. Mulamba danner regering med Justin Bomboko som udenrigsminister. Præsident Mobutu leder selv forsvarsministeriet.

15. – En talsmand for det amerikanske udenrigsministerium tager stilling til pressemeddelelser, hvorefter USA i sommeren 1964 har afvist fredstilbud fra Nord Vietnam. – De amerikanske styrker i Vietnam tæller nu 161.000 mand, og desuden er 18.000 mand fra Sydkorea og 1900 fra Australien og New Zealand stationeret i Vietnam. – 28.–29. Under en rejse i Vietnam udtaler forsvarsminister Robert S. McNamara, at Hanoi forstærker sin infiltration og aggression, hvorfor der foreståar en langvarig krig. Han bebuder yderligere forøgelse af de amerikanske styrker i Vietnam.

Den konstituerende forsamling i Sudan vedtager at opfordre regeringen til at udstede forbud mod det kommunistiske parti.

17. – Ved en afstemning i FNs generalforsamling om en resolution, hvorefter den kinesiske folkerepublik anerkendes som Kinas eneste retmæssige repræsentant i FN, afgives 47 stemmer (de kommunistiske og blokfrie stater samt Danmark, Frankrig, Norge og Storbritannien) for og 47 stemmer imod; 20 (blokfrie stater samt Holland, Portugal og Island) undlader at stemme. Hermed er forslaget bortfaldet.

19. – På en konference i London er der opnået enighed om, at Britisk Guiana 26/5 1966 bliver uafhængig stat inden for Commonwealth.

23. – FNs sikkerhedsråd vedtager med 7 stemmer en resolution, der opfordrer alle stater til at tage afstand fra enhver hjælp til Portugal, som kan sætte dette land i stand til at fortsætte sin undertrykkelsespolitik mod befolkningen i de områder, der står under dets forvaltning. Frankrig, Holland, Storbritannien og USA undlader at stemme.

Premierminister Lal Bahadur Shastri meddeler, at han har erklæret sig rede til at antage et forslag fra Sovjetregeringen om et møde med Pakistans præsident Ayub Khan i Tashkent om forholdet mellem de to lande i almindelighed. Indien ser sig imidlertid ikke i stand til at forhandle med Pakistan om Kashmir. – 25. meddeler Pakistans udenrigsminister Bhutto, at Ayub Khan også er gået med til et sådant møde.

24. – Informationsminister Peyrefitte meddeler, at præsident de Gaulle har erklæret, at der er tegn på, at de betingelser, der i sin tid stod i vejen for Storbritanniens tilnærmelse til kontinentet, er i færd med at afsvækkes.

26. – Den første franske satellit bringes i bane omkring jorden fra basen Hammaguir i Sahara.

27. – Dahomeys præsident Sourou Migan Apithy afsættes efter stridigheder med ministerpræsident Justin Ahomadegbe-Tometin, der midlertidigt overtager præsidentens funktioner. – 29. Hæren under general Christoph Soglo erklærer Apithy og Ahomadegbe for afsat, og parlamentets præsident Tahirou Congacou danner provisorisk regering.

29. – Præsident Kekkonen gør sig i et foredrag til talsmand for en traktat mellem Norge og Finland, der skal forhindre krigshandlinger mellem stormagterne i grænseområdet mellem de to lande (»nordkalotten«). Norge skal formå medlemmerne af NATO til ikke at angribe Sovjetunionen over Nordskandinavien, medens Finland på grundlag af venskabs- og bistandspagten med Sovjetunionen skal ud-

virke en lignende garanti fra Sovjetunionens side mod angreb på Norge over finsk territorium. – 30. Formanden for stortingets udenrigs- og konstitutionskomite Bent Röiseland udtaler forbavselse over, at Kekkonen er gået ind på forhold, som berører Norge, uden på forhånd at have haft kontakt med norske myndigheder, og erklærer, at Norge må holde sig til den hidtil fulgte politik.

December 1965

2. – Mellem Storbritannien og Zambia er sluttet overenskomst, hvorefter en britisk jagereskadrille stationeres i Zambia. Premierminister Harold Wilson oplyser, at der forhandles om afsendelse af en britisk infanteribataljon til Zambia. De britiske styrker i Zambia har ordre til at respektere den rhodesiske grænse. – 5. I Addis Abeba har en udenrigsministerkonference i OAE vedtaget, at medlemsstaterne skal afbryde de diplomatiske forbindelser med Storbritannien, såfremt den britiske regering ikke inden 15/12 har nedkæmpet de rhodesiske oprørere og genoprettet lov og orden. – 15. Guinea og Tanzania afbryder forbindelsen med Storbritannien. Indtil 19/12 har 7 andre afrikanske stater fulgt eksemplet: Den forenede arabiske Republik, Ghana, Sudan, Mali, Congo (Brazzaville), Mauretanien og Algeriet. – 17. Den britiske regering indfører efter rådslagning med USA embargo på olietilførsler til Rhodesia. 19/12 etableres luftbro fra Dar es Salaam for transport af olie til Zambia, der normalt får sin olie fra Rhodesia. Rhodesia svarer med at belægge kul til Zambia med en told på 5 £ pr. ton. – 21. Premierminister Wilson erklærer i underhuset, at den britiske regering er imod at bruge magt mod Rhodesia og heller ikke har til hensigt at blokere den portugisiske havn Beira i Mozambique for at gøre olieembargoen effektiv. – 27. Rhodesia indfører benzinrationering. – 28. Amerikansk embargo på olie og olieprodukter til Rhodesia træder i kraft.

3. – Sovjetunionen har afslået et britisk forslag om indkaldelse af en Indokinakonference. – 6. Ministerpræsident Kosygin udtaler i et interview i New York Times, at den amerikanske politik kaster en skygge over forholdet mellem USA og Sovjetunionen, og et møde med præsident Johnson er ikke opportunt, så længe der er krig i Vietnam. – 17. USAs tab i døde i Vietnam i de første 11 måneder af 1965 er opgjort til 1100 mod 455 i de foregående 4 år. USAs militære styrker i Vietnam tæller 165.000 mand. – 22. Det meddeles, at hverken sydvietnamesiske eller amerikanske tropper vil foretage militære operationer i julen. – 29. Præsident Johnsons særlige udsending, Averell Harriman kommer til Warzawa for at forhandle med de polske ledere om Vietnamspørgsmålet; forinden er det meddelt, at den sovjetiske partileder Shelepin (se 9/12) vil forhandle i Hanoi. Præsident Ho Chi Minh, Nord Vietnam, afslår fredsforhandlinger med USA uden betingelser.

4. – Udenrigsminister Ahti Karjalainen udtaler ved afslutningen af et besøg i Stockholm, at præsident Kekkonens tale (se 29/11) ikke har nogen forbindelse med hans besøg i Stockholm og heller ikke med hans nylige besøg i Moskva. Kekkonens tanke om en norsk-finsk sikkerhedsoverenskomst er ikke forelagt nogen regering som forslag, men kun at betragte som optakt til en offentlig diskussion.

5. – Ved det franske præsidentvalg får de Gaulle i det egentlige Frankrig 43,97 pct. af de afgivne stemmer, François Mitterrand, der støttes af socialister og kommunister, får 32,04 pct., Jean Lecanuet, cen-

trum, 15,78 pct., Tixier-Vignancour, yderste højre, 5,31 pct., Pierre Marcilhacy, liberal konservativ, 1,73 pct. og Marcel Barbu, uafhængig, 1,16 pct. Valgdeltagelsen er ca. 85 pct. Da ingen af kandidaterne har opnået 50 pct. af stemmerne, skal der afholdes omvalg mellem de to kandidater, der har fået flest stemmer. Ved omvalget, der finder sted 19/12, får præsident de Gaulle 54,49 pct. af stemmerne mod Mitterrands 45,50 pct. og er dermed genvalgt for en 7 års periode.

6. – Sovjetunionens budget for 1966 indeholder en forhøjelse af militærudgifterne på 5 pct.

Forsvarsminister McNamara oplyser, at 126 militære baser i USA og 23 oversøiske støttepunkter vil blive nedlagt eller indskrænket, da de ikke mere er ubetinget nødvendige for forsvaret. – 8. udtaler McNamara, at alle strategiske bombemaskiner af typen B-58 og de ældre modeller af typen B-52 vil blive taget ud af tjeneste.

7. – FNs generalforsamling vedtager ændringer i FN-pagten, hvorefter sikkerhedsrådet udvides fra 11 til 15 ikke-permanente medlemmer og det økonomiske og sociale råd fra 18 til 27 medlemmer. – 10. vælges Argentina, Bulgarien og Mali til medlemmer af sikkerhedsrådet i stedet for Bolivia, Elfenbenskysten og Malaysia, og derudover bliver også Nigeria, Uganda, New Zealand og Japan medlemmer.

8. – Den schweiziske forbundsforsamling vælger den hidtidige vicepræsident og handelsminister Hans Schaffner (radikal) til forbundspræsident for 1966.

I Grækenland danner 44 deputerede, der er udtrådt af centrumsunionen (se 15/9) det liberaldemokratiske centrum med ministerpræsident Stephanos Stephanopoulos som formand.

9. – Sovjetunionens præsident Anastas Mikojan, der netop er fyldt 70 år, træder tilbage og afløses af den 62-årige Nikolai Podgorny. Samtidig fritager den øverste sovjet den 47-årige Alexander Shelepin, tidligere leder af sikkerhedstjenesten, for hvervet som viceministerpræsident, for at han kan hellige sig partiarbejdet som medlem af partipræsidiet og sekretær i centralkomiteen.

10. – Udenrigsminister Subandrio erklærer, at Indonesien er rede til at forhandle med repræsentanter for Malaysia, Sabah, Brunei og Singapore om en regulering af forbindelserne og om forberedelse af gennemførelse af selvbestemmelsesretten i områderne i Nord Borneo. »Konfrontationen« over for Malaysia vil dog blive fortsat.

14. – I London sluttes overenskomst mellem Storbritannien og Irland om oprettelsen af et frihandelsområde i overensstemmelse med GATT. De to staters importtold skal gradvis aftrappes og helt forsvinde juli 1975.

15. – Den amerikanske rumkapsel Gemini VI med astronauterne Walter Schirra og Thomas Stafford mødes i verdensrummet med rumkapslen Gemini VII, opsendt 4/12 med astronauterne Frank Borman og James Lovell. De to rumkapsler omkredser jorden sammen i flere timer i »næse til næse« formation, hvorefter Gemini VI vender tilbage til jorden, medens Gemini VII fortsætter til 18/12 og dermed slår alle rumflyvningsrekorder (se 29/8).

22. – Ved en delvis omdannelse af den britiske regering (se 15/10 1964) bliver indenrigsminister Sir Frank Soskice Lord Privy Seal i stedet for Lord Longford, der overtager koloniministeriet og fortsætter som leder af overhuset. Til indenrigsminister udnævnes Roy Jenkins, hvis hidtidige post som luftfartminister overtages af Frederick Mulley. Endvidere afløser Barbara Castle Thomas Fraser som transportminister, og den hidtidige koloniminister Arthur Greenwood overtager Barbara Castles porteføjle som minister for oversøisk udvikling.

28. – Den italienske udenrigsminister og dette års præsident for FNs generalforsamling, Amintore Fanfani, indgiver sin afskedsbegæring. Baggrunden er et interview med hans ven, professor La Pira, som er kommet i stand ved fru Fanfanis mellemkomst, og hvori La Pira i forbindelse med et mæglingsforsøg i Vietnamkonflikten kritiserer amerikanske og italienske statsmænd. – 31. Præsident Saragat udnævner premierminister Moro til udenrigsminister ad interim.

29. – Bechuanaland (Botswana) vil opnå uafhængighed 30/9 1966.

DANMARK

Oktober 1965

2. – Politiken meddeler, at det økonomiske råds formandskab i en vurdering af den økonomiske situation tager afstand fra en skærpelse af skatte- og afgiftslovgivningen.

4. – Teknikumingeniørerne erklærer blokade af stillinger under staten, efter at økonomiministeriet har afvist deres ønske om lønmæssig ligestilling med akademiingeniørerne.

5. – Folketinget konstituerer sig med Bomholt (s.) som formand og From (v.), Thestrup (k. f.), Morten Lange (s. f.) og Skytte (r. v.) som henholdsvis 1., 2., 3. og 4. næstformand.

Statsminister J. O. Krag konstaterer i sin redegørelse for rigets almindelige tilstand, at de i 1965 gennemførte foranstaltninger – afgiftsforhøjelser og kreditstramning – har medført en begyndende, men endnu ikke tilstrækkelig, afspænding i den økonomiske situation, og bebuder forslag om fremskaffelse af nye statsindtægter, idet han henviser til, at det er tvivlsomt, om merværdiafgiften kan gennemføres med virkning fra 1/4 1966.

6. – I folketinget fremsætter regeringen 38 lovforslag, for en væsentlig del forslag, der ikke blev færdigbehandlet i folketingsåret 1964–65. Dette gælder bl. a. forslagene vedr. næringslovgivningen, meroms, kildeskat, ejerlejligheder og tunnelbaner i København.

Efter en drøftelse i den konservative folketingsgruppe meddeles, at der er enighed om ikke at deltage i nye lukkede politiske »topmøder« med statsminister J. O. Krag, dels p. gr. af statsministerens benyttelse af sådanne møder i foråret, dels fordi der ikke er basis for at holde s. f. udenfor, efter at statsministeren på Socialdemokratiets kongres har ændret sin stilling til dette parti.

Formanden for tolvmandsforeningerne, godsejer Erik Mourier, oplyser, at de har rettet henvendelse til landbrugsministeren om at få status som forhandlingsberettiget partner på lige fod med landbo- og husmandsforeningerne.

7. – Statsminister J. O. Krag og frue ankommer til Moskva på et 10 dages officielt besøg i Sovjetunionen.

9. – Statsminister J. O. Krag underskriver i Moskva en aftale om dansk-sovjetisk landbrugsvidenskabeligt samarbejde. Der underskrives også en aftale om gensidig hjælp ved bjergning af nødstedte skibe.

10. – På et møde i Odense dannes et nyt parti, Liberalt Centrum. Partiets formand bliver professor, dr. theol. Bent Noack, og det vil i folketinget blive repræsenteret af Niels Westerby og Børge Diderichsen, der siden bruddet med Venstre i foråret har været løsgængere. Dansk Samlings landssekretær gennem mange år bliver det nye partis kasserer, og i hovedbestyrelsen indvælges lønmodtagerpartiets tidligere formand, fuldmægtig Kai O. Mogensen. Westerby udtaler, at partiet hverken vil være støtteparti for regeringen eller oppositionsparti i den forstand, det kendes i dag.

11. – Finansministeren har truffet beslutning om en fastere koordinering af arbejdet i de 3 centrale departementer i finans-

ministeriet. – 1. finansdepartement, skattedepartementet og departementet for told- og forbrugsafgifter – gennem en koordinerende gruppe af de tre departementers chefer, Erik Ib Schmidt, H. P. Gøtrik og Poul Gersmann, med den førstnævnte som formand.

Det meddeles, at der i den kommende tid ventes optaget lån i udlandet for 300 mill. kr. til særligt påtrængende investeringer i kommunerne. Finansminister Grünbaum udtaler, at låneoptagelsen intet har at gøre med en lettelse af den almindelige kreditstramning.

Rederiet A. P. Møller meddeler, at samarbejdet vedrørende efterforskningen af olieforekomster i Danmarks undergrund er blevet udvidet til også at omfatte Standard Oil Company of California og Texaco Inc., som i fællesskab ejer Caltex-organisationen i Danmark. Den nye aftale omfatter samvirke på den danske kontinentalsokkel i Nordsøen incl. Skagerak.

13. – Finansminister Grünbaum anmoder udvalget vedrørende skattefri afskrivning om at overveje, om reglerne i visse tilfælde har givet anledning til urimeligheder og misbrug, som det vil være naturligt at søge hindret gennem en tilpasning af reglerne.

Kødindustriens Fabrikantforening beslutter at stille planerne om at få spanske slagteriarbejdere til Danmark i bero (se 9/9).

17. – På Socialistisk Folkepartis kongres udtaler folketingsmand Aksel Larsen, at SF ikke har planer om at styrte regeringen, men heller ikke har forpligtet sig til at holde et sikkerhedsnet under den; det væsentligste er at hindre en VK-regering. Aksel Larsen genvælges som partiets formand. Borgmester Willy Brauer, der var foreslået, trækker sin kandidatur tilbage og udtræder af hovedbestyrelsen.

18. – I en fælleserklæring om samtalerne mellem v. og r. v.'s ledende politikere (se 4/8) hedder det, at samtalerne for Venstres vedkommende er ført under den forudsætning, at resultatet kunne danne grundlag for en liberal regering. Det radikale Venstres repræsentanter har ikke haft den forudsætning, at drøftelserne skulle tilstræbe en situation, der umiddelbart udløser et regeringskifte. I de hidtidige drøftelser er der konstateret en omfattende fælles opfattelse af en række krav til den fremtidige politik. I første række er behandlet bl. a. problemerne omkring indkomstudviklingen og principperne for statens udgiftspolitik. Det tilføjes, at samtalerne vil blive fortsat.

19. – Folketingets åbningsdebat begynder. Af indlæggene fra v. og r. v. fremgår, at samtalerne hidtil mellem de to partiers repræsentanter har ført til enighed om flg. punkter: Forud for overenskomstforhandlingerne på arbejdsmarkedet skal regeringen efter at have hørt Det økonomiske Råd og Nationalbanken meddele, hvad der samfundsøkonomisk er basis for af indkomstforhøjelser. Arbejdskonflikter på områder af livsvigtig karakter, der truer samfundsøkonomien, skal afgøres ved voldgift. Et neutralt organ skal vurdere, hvad tjenestemandslønningerne bør være, før der sluttes aftale mellem staten og organisationerne. Monopoltilsynet skal gribe ind, hvor konkurrence savnes, hvis priserne bliver urimelige i forhold til andre prisområder. Indkomstudviklingen skal vurderes i sammenhæng med valutaudviklingen og udviklingen i andre lande. Forbrugsgrundlaget for reguleringspristallet skal være så aktuelt som muligt. Antiinflationsudvalgets arbejde skal afsluttes i foråret 1966 og påviste inflationskilder søges stoppet. Statsbudgettet skal ledsages af oversigter for de 2 flg. finansår, og der skal tilrettelægges 3-årige budgetrammer for samfundsøkonomien. Disse skal reguleres hvert halve år. Statens investeringer skal bedømmes ikke blot efter de økonomiske muligheder, men også efter den mængde materialer og arbejdskraft, de beslaglægger. Poul Møller advarer ligesom Hartling mod skærpelse af afskrivnings-

reglerne og kritiserer, at regeringen uden om folketinget har givet tilladelse til optagelse af udenlandske lån på 300 mill. kr. til kommunerne.

Undervisningsminister K B. Andersen fremsætter lovforslag om uddannelse af lærere til folkeskolen og om højere forberedelseseksamen.

20. – Statsministeren udtaler håbet om, at forhandlingerne mellem v. og r. v. må føre til, at v. frigøres fra sin tidligere afhængighed af de konservative. Udenrigsminister Per Hækkerup erklærer, at der intet foreligger om forhandlinger om et nordisk forsvarsforbund.

21. – Finansminister Grünbaum og indenrigsminister Hans Hækkerup fremsætter på baggrund af den 13. alm. vurdering forslag om omlægning af ejendomsbeskatningen, som herefter udelukkende bliver et kommunalt anliggende, idet statsgrundskylden (6 promille) afskaffes fra 1/4 1966, og statsejendomsskylden, som allerede er fikseret, afvikles over en årrække.

Indenrigsminister Hans Hækkerup fremsætter forslag til lov om svangerskabshygiejne, hvorefter der efter første fødsel skal tilbydes kvinderne vejledning i svangerskabsforebyggelse.

22. – Folketinget foretager 1. behandling af forslag om ændring i ligningsloven, fremsat 6/10. De vigtigste ændringer er forhøjelse af lønmodtagerfradraget fra 400 til 800 kr. og fastsættelse af lejeværdien af bolig i egen ejendom til 2 pct. og af vedligeholdelsesfradraget til 1 pct. af værdien efter den nye (13. alm.) vurdering. Endvidere behandles forslag om ændring af lov om særlig indkomstskat, hvor de foreslåede regler om beskatning af udlandsdanskere får almindelig tilslutning, medens forslaget om forhøjelse af kapitalvindingsskatten ved salg af aktier møder modstand undtagen hos s. og s. f.

26. – Ved 1. behandling af det genfremsatte forslag om merværdiafgift gentager finansminister Grünbaum, at en lov om kildeskat ikke er nogen betingelse for en skattereform. Endvidere foretages 1. behandling af de ligeledes genfremsatte forslag om ændringer i folketingsvalgloven og kommunalvalgloven. I forslaget om folketingsvalgloven er der foretaget den ændring, at den adgang, som et eller flere medlemmer af tinget hidtil har haft til at anmelde et nyt parti, bortfalder, og reglerne om anmeldelse af nyt parti er foreslået ændret således, at der til gyldig anmeldelse af et nyt parti kræves 1/175 af de ved det sidst afholdte folketingsvalg afgivne gyldige stemmer. Samtidig foreslås, at en foretagen anmeldelse skal have gyldighed indtil afholdelsen af førstkommende folketingsvalg.

27. – Finansminister Grünbaum oplyser i finansudvalget, at statens kasseoverskud i finansåret 1965–66 nu skønnes at ville blive knap 500 mill. kr. eller 200 mill. kr. mindre, end der regnedes med i slutningen af august, hvis der ikke skaffes nye indtægter.

28. – Ninn-Hansen (k. f.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission vedrørende adgang til betaling af skat af løbende indkomst (»frivillig kildeskat«).

Ved forhandlinger mellem Nationalbanken og de private pengeinstitutter er der opnået enighed om, at der ikke på nuværende tidspunkt er basis for at ændre de bestående aftaler af 24/2 og 5/3, dels på grund af den fortsat høje økonomiske aktivitet, dels fordi finanspolitikken endnu ikke er fastlagt for den kommende tid.

29. – Forslaget om indførelse af kildeskat (se 6/10) får ved 1. behandling kun tilslutning fra s. og s. f.

Reguleringspristallet for oktober, der kun er lønregulerende for enkelte grupper, er beregnet til 113 (113,2) mod 112 for juli.

30. – På Retsforbundets landsmøde oplyser formanden, gårdejer Kr. Kristensen, at

der indtil nu er indsamlet 15.000 underskrifter på partianmeldelse.

31. – På Dansk Samlings landsmøde er der stort flertal for at fortsætte som selvstændigt politisk parti, uanset at medlemmer af ledelsen har ladet sig vælge ind i bestyrelsen for Liberalt Centrum. Skovejer Harald Høgsbro genvælges som formand.

November 1965

2. – Økonomiminister Ivar Nørgaard besvarer en forespørgsel fra Venstre om en redegørelse for omstændighederne i forbindelse med ministerens indgreb over for beregningen af reguleringspristallet (se 25/9). Ministeren erklærer, at det på ingen måde har været hans hensigt at rokke ved Statistisk Departements selvstændige stilling og beklager, hvis hans handling har givet grundlag for andre fortolkninger. Henry Christensen (v.) foreslår en dagsorden, der tager redegørelsen til efterretning, idet det understreges, at departementets selvstændighed må respekteres i fremtiden. Aksel Larsen (s. f.) foreslår en dagsorden, der alene tager redegørelsen til efterretning. Dette forslag forkastes med 78 stemmer mod 10 (s. f.), medens 74 (s.) undlader at stemme, og Henry Christensens dagsorden vedtages derefter enstemmigt med 151 stemmer; s. f. undlader at stemme.

Landbrugsminister Chr. Thomsen afviser tolvmandsforeningernes ønske om forhandlingsret (se 6/10).

3. – Ømann fremsætter på Socialistisk Folkepartis vegne forslag om ændring i ligningsloven, hvorefter skattefradragsretten afskaffes.

4. – Folketinget foretager 1. behandling af en række forslag, fremsat 6/10, om forhøjelse af grundbeløbet for indtægtsbestemt folkepension, invalidepension og enkepension fra 1/4 1966. Forhøjelsen fremkommer hovedsageligt ved, at det midlertidige tillæg og det særlige tillæg som kompensation for lønforbedringerne på arbejdsmarkedet og for afgiftsforhøjelserne i foråret 1965 indregnes i pensionernes grundbeløb.

5. – Indenrigsminister Hans Hækkerup fremsætter forslag om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen (forhøjelser af personfradrag m. v.), og Helweg Petersen fremsætter på Det radikale Venstres vegne forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission til undersøgelse af arbejdspladsernes problemer. Folketinget foretager derefter 1. behandling af forslaget om tunnelbaner i København (se 6/10). Venstres ordfører, Ove Guldberg, går imod tanken om tunnelbaner.

6. – På Det konservative Folkepartis landsrådsmøde oplyser generalsekretær Mogens Olsen, at partiet i de sidste 10 år er vokset fra 86.000 til 146.000 medlemmer. På mødet foreligger 3 indstillinger fra folketingsgruppen: om en administrationsreform (se 1/9), om familiepolitik og om nærmere kontakt mellem folketinget og forskningen.

Venstres formand, Poul Hartling, konstaterer på Det jydske Venstres årsmøde, at man, siden samtalerne med de radikale ledere begyndte, i folketinget har oplevet et par tilfælde, hvor regeringen har måttet bøje sig, fordi der i forvejen var skabt flertal om en politik. Han tilføjer, at hensigten med forhandlingerne med de radikale ikke er at slå det mangeårige gode samarbejde med de konservative i stykker.

9. – I en udtalelse fra LO, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Fællesorganisationen

af almennyttige danske Boligselskaber, Det kooperative Fællesforbund og Danmarks Lejerforbund kræves skattemæssig ligestilling af ejere og lejere enten derved, at parcelhuse betragtes som et forbrugsgode uden forbindelse med skattepligtig indkomst, eller derved, at lejerne får samme adgang til fradrag i indkomsten som ejerne.

10. – Undervisningsminister K. B. Andersen fremsætter forslag om ændring af lov om udvidelse og ombygning af Rigshospitalet. Herefter forhøjes rammebevillingen på 355 mill. kr. med 51 mill. kr., navnlig som følge af ændrede planer.

Kirkegaard (r. v.) genfremsætter forslag til folketingsbeslutning om ændringer i retten til at bringe underskud ved driften af landbrugsejendomme til fradrag i anden erhvervsindtægt samt forslag til folketingsbeslutning om etableringslån for unge landbrugere.

11. – I anledning af Rhodesias uafhængighedserklæring udtaler statsminister J. O. Krag, at den danske konsul vil forlade Salisbury, og at den danske regering i videst muligt omfang i samråd med folketingets valutaudvalg vil træffe økonomiske foranstaltninger mod Rhodesia. Handelsminister Lars P. Jensen forelægger i valutaudvalget forslag om at overføre samhandelen med Rhodesia fra fri til bunden liste.

12. – Finansminister Grünbaum fremsætter forslag til lov om Statsanstalten for Livsforsikring med et nyt præmieberegningsgrundlag og et nyt bonussystem.

På et møde i pristalsnævnet er der enighed om at anbefale, at der gennemføres forbrugsundersøgelser noget hyppigere, således at beregningsgrundlaget for pristallet stadig kan være så realistisk som muligt.

13. – Arbejdsminister Dinesen udkaster tanken om særlig gunstige afskrivningsregler for erhvervslivet i Nordjylland.

16. – Ved 1. behandling af forslaget om ejerlejligheder (se 6/10) får forslaget i den foreliggende skikkelse kun tilslutning fra Socialdemokratiet. SF går imod selve tanken om ejerlejligheder, de øvrige partier ønsker ikke forslaget begrænset til nybyggeriet og mener ikke, at det sociale byggeri skal være undtaget.

17. – Folketinget foretager 1. behandling af det 6/10 fremsatte forslag til lov om indseende med priser. V. og k. f. ønsker, at afsnittet om sanktioner, prisstop, maksimalpriser m. v. skal udgå af loven.

18. – Stetter (k. f.) fremsætter forslag om ændring af lov om økonomisk samordning. Forslaget går ud på, at Butikshandelens Fællesråd får adgang til at indstille et medlem til Det økonomiske Råd.

På initiativ af Venstres formand, Poul Hartling, finder en drøftelse sted mellem repræsentanter for Venstres og Det konservative Folkepartis folketingsgrupper. Den konservative gruppeformand Poul Sørensen udtaler, at man drøftede den bedst mulige fortsættelse af samarbejdet, når der samtidig føres forhandlinger mellem Venstre og Det radikale Venstre.

19. – Justitsminister K. Axel Nielsen fremsætter forslag til lov om fyrværkeri. Der indføres herefter forbud mod overdragelse, erhvervelse og anvendelse af fyrværkeri med knaldeffekt. Loven skal træde i kraft 15/1 1966.

22. – Handelsministeriet fjerner med virkning fra 25/11 Rhodesia fra fortegnelsen over lande, hvorfra varer frit kan indføres.

23. – Regeringen har besluttet at nedsætte en kommisison, der skal udarbejde forslag til en revision af tjenestemændenes pensions- og efterlønsordninger.

24. – Nationalbanken redegør efter ønske fra folketingets udvalg om merværdiafgiften for sit syn på mulighederne for at lempe kreditstramningen. En forudsætning er, hedder det, at statens reelle udgiftsstigning i det kommende finansår i det mindste dækkes ved indtægtsforøgelser af

en sådan størrelse og karakter, at den samlede efterspørgsel ikke stimuleres.

Formanden for u-landsstyrelsen, professor P. Nyboe Andersen, udtaler, at hvis den samlede strøm af ydelser fra Danmark til u-landene inden for et kortere åremål skal komme op i nærheden af 1 pct. af nationalproduktet, er det helt nødvendigt, at offentlige ydelser suppleres med betydelige private investeringer.

25. – Justitsminister K. Axel Nielsen fremsætter forslag til lov om overformynderiet og dermed sammenhængende lovforslag om anbringelse af umyndiges midler, om ændring i arveloven og om ændringer i myndighedsloven. Herefter overføres bestyrelsen af båndlagte midler til private pengeinstiuttter, medens umyndiggjortes og bortkomnes midler forbliver i overformynderiet, der nedlægges som selvstændig institution og henlægges direkte under centraladministrationen.

Finansminister Grünbaum fremsætter forslag om forøgede nedslag i skatteansættelsen for folkepensionister m. fl.

Folketinget færdigbehandler forslaget om ændringer i ligningsloven (se 22/10), der vedtages enstemmigt; 14 (s. f. og uafh.) undlader at stemme. Ved 2. behandling er bestemmelsen om forhøjelse af lønmodtagerfradraget fra 400 til 800 kr. udgået af forslaget p. gr. af modstand fra v. og r. v.

26. – Finansminister Grünbaum fremsætter forslag til finanslov for 1966–67, der i sin opstilling adskiller sig væsentligt fra tidligere finanslovforslag som følge af overgangen til rammebevillingsordningen. For 1966–67 regnes der med samlede drifts- og anlægsudgifter på godt 15,7 milliarder kr., eller ca. 2130 mill. kr. mere, end udgifterne ventes at blive i indeværende år. Driftsindtægterne er budgetteret til godt 16,6 milliarder kr., en stigning på ca. 2 milliarder i forhold til indeværende år. Efter budgettet vil kasseoverskuddet, der nu for 1965–66 anslås til 455 mill. kr., i 1966–67 falde yderligere til godt 200 mill. kr., og ministeren udtaler, at både for det kommende finansår og resten af indeværende vil det være af betydning, at der sikres staten noget større indtægter.

Finansministeren fremsætter desuden forslag til udskrivningslov for 1966–67. Forslaget er uændret i forhold til den gældende lov bortset fra, at der under hensyn til den 13. alm. vurdering foreslås, at det skattefri formuebeløb forhøjes fra 90.000 til 150.000 kr.

Endvidere fremsættes forslag om, at den for 1965–66 gennemførte fordobling af stempelafgiften også skal have gyldighed for 1966–67.

28. – Nationalbanken indleder forhandlinger med realkreditinstitutionerne om lempelse af obligationsrationeringen.

29. – De radikales gruppeformand Karl Skytte dementerer pressemeddelelser om et radikalt forhåndstilsagn til regeringen om støtte til gennemførelsen af nye afgifter.

December 1965

1. – Handelsministeriet indfører udførselsforbud for varer til Rhodesia (se 22/11).

Statsminister J. O. Krag giver på foranledning af Det radikale Venstres folketingsgruppe folketinget en redegørelse for regeringens stilling til de oplysninger, der foreligger om atombevæbning af flyvemaskiner, tilhørende og stationeret i en række af NATOs medlemslande, nemlig Frankrig, Tyskland, Holland, Belgien, Italien, Grækenland, Tyrkiet, Canada og Storbritannien. Statsministeren erklærer, at der ingen grund er til at tro, at oplagringen finder sted på en måde, der betyder, at USA tager nogen form for risiko for, at andre lande træffer eller er i stand til at udføre ensidige beslutninger.

Regeringens investeringsplan for de

kommende 4 år offentliggøres efter at være blevet drøftet med folketingets investeringsudvalg.

2. – Finansminister Grünbaum fremsætter forslag om forhøjelse af en række skatter og afgifter med et årligt merprovenu på 742 mill. kr. Afgiftsforhøjelserne rammer tobaksvarer, øl, mineralvand, vin, spiritus og benzin (6 øre pr. l). Desuden foreslås selskabsskatten forhøjet med 20 pct. i 1966–67 ligesom i 1965–66. Det er hensigten, at forhøjelserne skal træde i kraft straks, men merindtægten i indeværende finansår skønnes kun at ville blive ca. 70 mill. kr. Forhøjelserne skal muliggøre en vis lempelse af kreditstramningen.

3. – Ved 1. behandling af skatte- og afgiftsforslagene er alle partier med undtagelse af Socialdemokratiet mere eller mindre afvisende. Henry Christensen (v.) nævner bunden opsparing i pengeinstitutterne eller gennem obligationer som en mulighed, og Baunsgaard (r. v.), der i hvert fald ikke vil gå med til at sætte nye afgifter i kraft før jul, udtrykker sympati for tanken. Forslagene henvises til videre behandling i udvalget om merværdiafgift.

Den danske delegerede Hermod Lannung erklærer i FNs politiske komité, at den danske regering har taget sit standpunkt til apartheid op til revision og vil støtte en resolution, der henleder sikkerhedsrådets opmærksomhed på situationen i Sydafrika, som udgør en trussel mod verdensfreden og sikkerheden. Danmark vil også støtte en henvendelse til sikkerhedsrådet med opfordring til, at sanktionerne i FN-pagtens § 7 bliver bragt i anvendelse mod Sydafrika.

Finansudvalget tiltræder en forhøjelse af radio- og TV-licensen under forudsætning af, at den særlige licens for bilradio bortfalder.

7. – Udenrigsministeren giver det udenrigspolitiske nævn en redegørelse for den seneste udvikling af apartheidspørgsmålet og for regeringens instruktion til den danske FN-delegation. Delegationens formand, folketingsmand Frode Jakobsen (s.), afviser, at delegationen skulle have handlet uden regeringens rygdækning og forsømt at holde sig i kontakt med de øvrige nordiske FN-delegationer.

Udenrigsminister Per Hækkerup fremsætter lovforslag om, at staten skal finansiere udsendelsen af frivillige til tjeneste i udviklingslandene med 44,9 mill. kr. i de kommende 7 år. Korpset skal administreres gennem Mellemfolkeligt Samarbejde.

Folketinget påbegynder 1. behandling af finanslovforslaget med indlæg af gruppeordførerne.

Regeringens økonomiudvalg beslutter at henstille til ministrene at drage omsorg for, at lovforslag fremtidig ledsages af bemærkninger om deres administrative konsekvenser. Administrationsrådet, hvis formand er fhv. statsminister Kampmann, har anmodet økonomiministeren om at søge arbejdet i kommunallovskommissionen fremmet.

Planlægningsrådet for de højere uddannelser vedtager at indstille til undervisningsministeren, at der inden år 2000 skal regnes med 3 nye universiteter i Danmark, og foreslår, at de placeres i Esbjerg-Ribe området, i Ålborg-Nørresundby området og i Roskilde, det sidste foreløbig som filial af Københavns Universitet.

8. – Storbritannien har forhøjet den danske andel af den britiske baconimport fra 47 til 47,5 pct. fra 1/5 1966. Dette betyder, at de danske leverancer stiger med 11.260 t til 300.480 t, idet der ud over en større markedsandel også er tale om en almindelig stigning i forbruget.

Under den fortsatte finanslovbehandling afviser finansminister Grünbaum oppositionens angreb på de voldsomme udgiftsforøgelser, idet han henviser til, at stigningen reelt kun er 5 pct. Der ventes kun en stigning i nationalproduktet på 3–4 pct., men dette forhold er efter ministerens opfattelse ikke urimeligt under velstandsopgangen.

9. – Hanne Budtz (k. f.) fremsætter på Venstres og de konservatives vegne forslag til folketingsbeslutning angående ophævelse af biografbevillingssystemet.

10. – Kulturminister Sølvhøj fremsætter forslag til lov om Danmarks Biblioteksskole.

Det økonomiske Råds formandskab fremhæver risikoen for, at der fra statsfinanserne kommer til at udgå så stærke ekspansionsvirkninger, at et fornyet efterspørgselspres vil gøre sig gældende i forårs- og sommermånederne 1966. Skal en sådan udvikling undgås, vil det være nødvendigt at tilrettelægge finanspolitikken således, at man sikrer, at de fornødne neutraliserende foranstaltninger får virkning i takt med stigningen i statsudgifterne.

13. – Efter et møde i den radikale folketingsgruppe meddeler formanden, fhv. landbrugsminister Karl Skytte, at gruppen ikke på det foreliggende grundlag kan medvirke til gennemførelsen af regeringens afgiftsforslag. Gruppen finder det ønskeligt, at bygge- og lejeproblemerne bringes ind i forhandlingerne, og at andre løsninger til forbrugsbegrænsning end de foreslåede afgiftsforhøjelser indgår i overvejelserne. Statsminister J. O. Krag erklærer, at regeringen vil gå med til en hurtig forhandling.

14. – Statsminister Krag, økonomiminister Grünbaum og lederne af de 5 udvalgsberettigede partier enes om, at forhandlingerne om finans- og boligproblemerne skal foregå i henholdsvis merværdiafgifts- og bolig- og lejeudvalget, og at statsministeren og formanden for merværdiafgiftsudvalget kan kalde partilederne til drøftelse, »efterhånden som problemerne strammer til«.

15. – Udenrigsministeriet oplyser, at Danmark har anmodet Storbritannien om en forhandling om den statssubsidierede britiske kvægeksport til Vesttyskland.

Else-Merete Ross (r. v.) fremsætter forslag om ændringer i loven om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde (nedlæggelse af lejrene i Gribskov og Kompedal).

16. – På folketingets sidste mødedag inden juleferien fremsætter undervisningsminister K. B. Andersen forslag til lov om støtte til tilvejebringelse af kollegier, og Ninn-Hansen fremsætter på Det konservative Folkepartis vegne forslag til folketingsbeslutning om privat finansiering af en fast forbindelse over Store Bælt. Forslagene om ændring i lovene om folkepension, invalidepension, pension og hjælp til enker m. fl. (se 4/11) samt fosrlag til lov om Statsanstalten for Livsforsikring (se 12/11) vedtages enstemmigt ved 3. behandling. Endvidere færdigbehandles forslag om ændring af folketingets forretningsorden, der vedtages enstemmigt med 154 stemmer; 4 medlemmer undlader at stemme. Der oprettes 2 nye faste udvalg, et boligudvalg og et udvalg for undervisning og uddannelse, og medlemmerne stilles frit med hensyn til, om de vil benytte tiltaleformen »det ærede medlem« eller ikke. Taletiden begrænses. En forslagsstiller, hvis parti ikke er udvalgsberettiget, skal have adgang til at deltage i udvalgsbehandlingen af sit eget forslag, men uden stemmeret. Et ændringsforslag fra de uafhængige, hvorefter ethvert medlem af folketinget skulle have ret til at overvære udvalgenes møder som tilhører, forkastedes ved 1. beh. med 132 stemmer mod 9, medens 9 medlemmer hverken stemte for eller imod. Sluttelig færdigbehandles forslagene om ændring af folketingsvalgloven og den kommunale valglov, der vedtages. Ved 2. beh. af folketingsvalglovsforslaget (se 26/10) er der vedtaget en forhøjelse af folketingsmændenes vederlag, der herefter bliver bundet til tjenestemandslønningerne (24. lønningsklasse, 1. løntrin). Ændringen medfører en årlig forhøjelse på ca. 6300 kr.

20. – Repræsentanter for pengeinstitutterne erklærer over for finansministeren, at pengeinstitutterne ville være i stand til at administrere en bunden opsparing efter de tanker, Venstre har fremført (se 3/12).